

2020

SANSKRIT — GENERAL

Paper : DSE-A2

(Indian Perspective in Personality Development)

Full Marks : 65

The figures in the margin indicate full marks.

*Candidates are required to give their answers in their own words
as far as practicable.*

Day 1

Section - B

1. अधोनिर्दिष्टेषु कस्यचिदेकस्य उत्तरं संस्कृतभाषया देवनागरलिप्या च दातव्यम्।
 - (a) अर्जुनविषादयोगनामके प्रथमेऽध्याये अर्जुनस्य विषादः कथमभवत् इति सप्रमाणमालोच्यताम्। 10
 - (b) क्षेत्रक्षेत्रज्ञयोः किं तावत् स्वरूपम्? तयोर्विज्ञानात् को लाभ इति गीतादिशा विचार्यताम्। 4+6
 - (c) का प्रकृतिः? कश्च पुरुषः? गीतोक्तदिशा प्रकृतिपुरुषयोः तात्पर्य विचार्यताम्। 2+2+6
2. अधोलिखितेषु पञ्च प्रश्नाः संस्कृतभाषया देवनागरलिप्या च समाधेयाः। 2×5
 - (a) कौरवाणां सेनापतेः नाम किम्? पाण्डवानान्न क आसीत् सेनापतिः?
 - (b) श्रीकृष्णनादितस्य शङ्खस्य नाम किम्? अर्जुननादितस्य च शङ्खस्य नाम किम्?
 - (c) गीतायाः त्रयोदशतमस्य पञ्चदशतमस्य चाध्यायस्य नाम किम्?
 - (d) किं तावत् सविकारक्षेत्रमुच्यते?
 - (e) प्रकृतितः किं किमुत्पद्यते?
 - (f) कार्यकारणकर्तृत्वे कः हेतुः? कश्च तावत् सुखदुःखानां भोक्तृत्वे हेतुः?
 - (g) गीतायाः त्रयोदशतमाध्याये व्यक्तं देहस्थपरमपुरुषस्य स्वरूपं किम्?
 - (h) ‘पचास्यन्न चतुर्विधम्’— इत्यत्र किं तावत् चतुर्विधमन्मन्म?
3. अधोलिखितेषु द्वयोः श्लोकयोः अनुवादः वङ्गभाषया आङ्ग्लभाषया वा कार्याः। 5×2
 - (a) धर्मक्षेत्रे कुरुक्षेत्रे समवेता युयुत्सवः।
मामकाः पाण्डवाश्वैव किमकुर्वत सञ्जय॥
 - (b) पुरुषः प्रकृतिस्थो हि भुज्ञते प्रकृतिजान् गुणान्।
कारणं गुणसङ्घोऽस्य सदसद्योनिजन्मसु॥

Please Turn Over

- (c) शरीरं यदवाज्ञोति यश्चाप्युत्क्रामतीश्वरः।
गृहीत्वैतानि संयाति वायुर्गच्छानिवाशयात्॥
- (d) इदं शरीरं कौन्तेय क्षेत्रमित्यभिधीयते।
एतद् यो वेति तं प्राहुः क्षेत्रज्ञ इति तद्विदः॥

Section - C

4. अधोलिखितेषु द्वयोः टीका कार्या। 4×2
 सात्त्विकः यज्ञः, राजसं दानम्, त्रिविधा श्रद्धा, आसुरी तपस्या।
5. अधोलिखितेषु कस्यचिदेकस्य प्रसङ्गनिर्देशपूर्वकं व्याख्या कार्या। 7×1
- (a) तत्र सत्त्वं निर्मलत्वात् प्रकाशकमनामयम्।
सुखसङ्घेन बधाति ज्ञानसङ्घेन चानघ॥
- (b) लोभः प्रवृत्तिरारम्भः कर्मणामशमः स्पृहा।
रजस्येतानि जायन्ते विवृद्धे भरतर्षभ॥
- (c) यजन्ते सात्त्विका देवान् यक्षरक्षांसि राजसाः।
प्रेतान् भूतगणांश्चान्ये यजन्ते तामसा जनाः॥

Section - D

6. अधस्तनेषु द्वयोः प्रश्नयोः उत्तरं प्रदातव्यम्।
- (a) इन्द्रियाणि कथं मनः हरन्ति? तत्र इन्द्रियसंयमोपायः आलोच्यताम्। 2+3
- (b) ‘योगक्षेमं वहाम्यहम्’— कस्योक्तिरियम्? उक्तेरस्याः किं तात्पर्यम्? 1+4
- (c) व्यवसायात्मिका अव्यवसायात्मिका च बुद्धिः का? इति गीतोक्तदिशा विचारणीया। 2½+2½
- (d) ‘कर्माणि प्रविभक्तानि स्वभावप्रभवैर्गुणैः’— उक्तेः तात्पर्यम् आलोच्यताम्। 5
7. निम्नलिखितेषु द्वयोः श्लोकयोः अनुवादः कार्यः वद्भाषया आङ्ग्लभाषया वा। 5×2
- (a) न हि कश्चित् क्षणमपि जातु तिष्ठत्यकर्मकृत्।
कार्यते हयवशः कर्म सर्वः प्रकृतिजैर्गुणैः॥
- (b) यदा सर्वे समारम्भाः कामसंकल्पवर्जिताः।
ज्ञानाग्निदग्धकर्माणं तामाहुः पण्डितं बुधाः॥
- (c) अव्यक्तं व्यक्तिमापन्नं मन्यन्ते मामबुद्धयः।
परं भावमजानन्तो ममाव्ययमनुत्तमम्॥
- (d) श्रेयान् स्वधर्मो विगुणः परधर्मात् स्वनुष्ठितात्।
स्वभावनियतं कर्म कुर्वन्नाज्ञोति किलिवषम्॥
-